

OPLEIDINGSSCHOOL DELFT WESTLAND (ODW)

PROGRAMMABOEKJE NIVEAU 1

2020-2021

Stanislas
college

Inhoud

Voorwoord	3
Contactgegevens.....	4
Beroepsgedrag, schoolregels en online lessen.....	5
Stageprogramma 15 februari t/m 19 april.....	7
Stageprogramma 10 mei t/m 5 juli	8
Uitwerking opdrachten niveau 1	9
Opdracht 1 – Visie, onderwijscontext en doelgroep	9
Opdracht 2 – Lesobservaties	9
Opdracht 3 – Didactiek	10
Opdracht 4 – Pedagogiek	10
Opdracht 5 – Analyse	10
Overige informatie	10
Bijlage 1 - Kijkwijzers voor observatieopdrachten niveau 1:	11
Kijkwijzer Directe Instructie.....	23

Voorwoord

Beste student,

Eindelijk is het zover, je gaat stagelopen! Het afgelopen halfjaar heb je vooral op theoretische basis kennis gemaakt met het beroep docent, vanaf 15 februari ga je ook in de praktijk kennis maken met het docentschap. Op dit moment zit Nederland in een lockdown met vergaande gevolgen voor het onderwijs. Het wordt een spannende periode de komende weken waarin het voortgezet onderwijs onder andere gaat horen of de scholen weer open mogen, in welke hoedanigheid dat mag (denk bijvoorbeeld aan afstandsregels) en in hoeverre de centraal schriftelijke eindexamens doorgaan. Je gaat dus in een 'roerige' tijd kennis maken met het onderwijsveld. Wij streven ernaar om het programma, zoals vermeld in dit boekje, zoveel mogelijk uit te voeren. Echter is het programma wel onder voorbehoud van het verloop van de coronacrisis.

In dit programmaboekje vind je onder andere contactgegevens van de scholen waar je stage gaat lopen, het programma, de opdrachten die je gaat maken en gedragsregels.

Wij wensen jullie heel veel plezier en succes en mocht je vragen hebben, schroom dan niet om contact op te nemen met de instituutsopleider (HR) of de schoolopleider (opleidingsschool).

Hartelijke groet,

De schoolopleiders van ODW

Contactgegevens

Chris van Gool (regio coördinator HR)

c.a.f.j.van.gool@hr.nl

Marlies Ronner (instituitsopleider HR)

n.korpershoek-ronner@hr.nl

Website: <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/samenwerking/instituten/instituut-voor-lerarenopleidingen/samenwerken/>

Josje Schokkenbroek (schoolopleider CLD)

j.schokkenbroek@chrylyceumdelft.nl

Telnr: 015 2684330 (locatie Molenhuispad)

Website: <https://www.chrylyceumdelft.nl/>

Femke Boers (schoolopleider ISW Hoogeland)

BRF@isw.info

Telnr: 0174-628961

Website: <https://www.isw.info/site/nl>

Hugo Koning (schoolopleider Stanislascollege Westplantsoen)

KONH@stanislascollege.nl

Telnr: 015-750 60 50

Website: <https://www.stanislascollege.nl/westplantsoen/>

Beroepsgedrag, schoolregels en online lessen

Gedagsregels stage Niveau 1

Je gaat nu stage lopen in een professionele organisatie. Er wordt op jou gerekend. Iedereen kan wel eens een keer ziek zijn, laat dit dan op tijd weten aan de IO'er en aan de SO'er van de school (zie contactgegevens op pagina 4). Geef tevens aan je groepsgenoten door als je afwezig bent. Maak afspraken met de IO'er over het inhalen van opdrachten of eventueel het maken van een vervangende opdracht.

Zowel bij het volgen van de online lessen en indien mogelijk het volgen van fysieke lessen verwachten wij dat je representatief gekleed bent en verzorgd overkomt. Het dragen van mondkapjes in de openbare ruimten van de scholen is verplicht, neem dus altijd een mondkapje mee. Bejegen leerlingen en personeel van de school met respect. Zorg dat je op tijd aanwezig bent en dat je weet bij wie je je moet melden.

Realiseer je dat het volgen van online lessen voor leerlingen een uitdaging is. Veiligheid is heel belangrijk daarbij. De drempel om iets aan de docent te vragen is binnen een online les een stuk hoger dan tijdens een fysieke les. Indien je de mogelijkheid krijgt van je WPB'er om jezelf voor te stellen; stel de leerlingen dan ook gerust. Vertel hen dat jij deze lessen volgt om ook iets te leren voor je opleiding.

Beroepsgedrag binnen ODW

Als opleidende scholen binnen ODW hechten wij waarde aan het organiseren van een veilige leeromgeving voor onze docenten in opleiding. Wij zijn ontwikkelingsgericht en willen jou als docent in opleiding zorgvuldig opleiden volgens de bekwaamheidseisen van de leraar voor het voortgezet onderwijs:

- Vakinhoudelijk bekwaam
- Vakdidactisch bekwaam
- Pedagogisch bekwaam

Tevens verwachten wij dat je als docent in opleiding hetzelfde doel voor ogen hebt voor onze leerlingen. Een veilige leeromgeving creëren door jezelf op bovenstaande bekwaamheidseisen te willen ontwikkelen. Het beroep van leraar is complex en stelt hoge eisen aan het professionele niveau van jouw beroepskennis -en kunde. Als docent maak je afwegingen en keuzes, zowel in de dagelijkse uitvoering als in de bijstelling en verbetering van onderwijs. In ons onderwijs is professioneel werken teamwork. Om het beroep van leraar goed te kunnen uitoefenen moet je als leraar kunnen organiseren, plannen, samenwerken en prioriteiten stellen. Net zoals andere professionals binnen en buiten het onderwijs ben je als leraar verantwoordelijk voor de manier waarop je werkt. Als leraar heb je een onderzoekende, resultaat- en ontwikkelingsgerichte houding. Als docent in opleiding krijg je binnen ODW de kans om dit samen met je medestudenten en met je collega's in jouw team te doen.

Wat betekent dat in de praktijk?

Als docent in opleiding ben je je bewust van je eigen gedrag. Op het gebied van contact maken, taalgebruik, het nakomen van afspraken, samenwerken en zelfreflectie. Jouw werkplekbegeleider zal je begeleiden in een ontwikkeling naar een zelfbewuste professional in het onderwijs. Leren op een opleidingschool is leren in de praktijk. Het geeft jou de mogelijkheid om alles wat je zelf leert weer over te dragen op jouw leerlingen. Samen zorgen we voor een lerende omgeving, waarin leerlingen, docenten in opleiding en de zittende docenten kunnen professionaliseren. Vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch word je, door deel te nemen in de onderwijspraktijk, vanzelf onbewust bekwaam.

Een voorbeeld van de schoolregels op één van onze scholen.

Schoolregels ISW Hoogeland.

De lerende organisatie, de school, is tegelijkertijd een pedagogisch instituut. Als docent zorg je ervoor dat de leerlingen zich aan deze regels houden. Wanneer dit niet in een keer lukt begeleid je als docent de leerlingen in de proces. Door pedagogisch te handelen zorg je ervoor dat de leerlingen zich houden aan de afspraken, zodat er een veilig leerklimaat blijft bestaan.

Voor het ISW Hoogeland gelden de volgende gouden schoolregels voor leerlingen:

1. Zorg ervoor dat je altijd je schoolpas bij je hebt;
2. Houd de school schoon en netjes; geen kauwgom in de school en eten en drinken alleen in aula;
3. Op het schoolterrein volg je de juiste route naar de fietsenstalling: gebruik de juiste brug en trap. Niet brommen op het schoolterrein;
4. Op de gangen loop en praat je tijdens de leswisselingen rustig;
5. Leerpleinen zijn om te studeren en aula's om te recreëren;
6. We spreken elkaar aan op een respectvolle manier;
7. We hebben respect voor elkaar en voor de omgeving.

Bekijk [hier](#) het afsprakenboekje van ISW Hoogeland.

Voor regels omtrent COVID-19 zal er een bijlage worden uitgereikt bij binnenkomst van de school, indien mogelijk.

Stageprogramma 15 februari t/m 19 april

Datum	Opdracht	Extra informatie
EERSTE RONDE	EERSTE RONDE	EERSTE RONDE
08-02	GEEN STAGE	
15-02	KICK OFF ODW ONLINE 09.00-13.00 uur Presentatie van de scholen <ul style="list-style-type: none"> - Visie - Profilering - Coronamaatregelen Aan de slag met opdracht 1	Bijeenkomst via Teams Link: Klik hier om deel te nemen aan de vergadering
01-03	ONLINE 09.00-13.00 uur Startmoment (gezamenlijk) Werken aan opdracht 1 Intervisie (onderwerp: hoe verloopt samenwerking binnen groepje) + voortgang portfolio	Bijeenkomst via Teams Link: krijg je van de opleidingsschool waar je gaat starten.
08-03 (1)	START 1 ^e STAGESCHOOL Lesobservaties dag 1 (opdracht 2 – observatie docent nadruk op gastheer en presentator) Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
15-03 (2)	Meeloop dag met een klas (opdracht 2) Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
22-03 (3)	Dagdeel Lesobservaties (opdracht 2 nadruk op didacticus en pedagoog) Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
29-03 (4)	Dagdeel gesprekken met afdelingsleiders, onderwijs ondersteund personeel, mentoren, leerlingen etc. (opdracht 1) Dagdeel uitwerken opdracht 1 Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor de (online) gesprekken.
12-04 (5)	Lesobservaties (opdracht 2 nadruk op afsluiter en coach) + dagdeel uitwerken opdracht 3 Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
19-04	TRANSFERDAG ONLINE Ochtend 09.00-11.30 uur Zorg in de school (30 min per school) Executieve functies (1 uur) Middag 12.30-14.00 uur Intervisie o.l.v. IO en SO	Bijeenkomst via Teams Link: krijg je t.z.t. via je mail.

Stageprogramma 10 mei t/m 5 juli

Datum	Opdrachten	Extra informatie
TWEEDE RONDE	TWEEDE RONDE	TWEEDE RONDE
10-05 (1)	START 2 ^e STAGESCHOOL Lesobservaties dag 1 (opdracht 2 – observatie docent nadruk op gastheer en presentator) Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
17-05 (2)	Meeloop dag met een klas (opdracht 2) Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
31-05 (3)	Dagdeel Lesobservaties (opdracht 2 nadruk op didacticus en pedagoog) Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
07-06 (4)	Dagdeel gesprekken (opdracht 1) Dagdeel uitwerken opdracht 1 Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor de (online) gesprekken.
14-06 (5)	Lesobservaties (opdracht 2 nadruk op afsluiter en coach) + dagdeel uitwerken opdracht 3 Werkmoment met de groep	Houd je mail in de gaten voor extra informatie rondom (online) stage lopen.
21-06	EINDPRESENTATIE ONLINE (IN GROEPJES VAN 4 STUDENTEN)	Indeling volgt via IO en SO
28-06	ASSESSMENT + CGI	Indeling volgt via IO en SO
05-07	ASSESSMENT + CGI	Indeling volgt via IO en SO

Uitwerking opdrachten niveau 1

Opdracht 1 – Visie, onderwijscontext en doelgroep

(Opdracht 1 is een dynamische opdracht. Gedurende je stage niveau 1 binnen ODW bezoek je meerdere scholen. Dit betekent dat je opdracht 1 meerdere keren zult verwerken in je portfolio!)

1a. In deze opdracht 1 beschrijf je de onderwijskundige visie van de school. Gebruik hiervoor verschillende informatiebronnen zoals de website van de school of introductiefilmpjes.. In de komende weken kom je iedere stagedag in contact met leerlingen, docenten, onderwijsondersteunend personeel, afdelingsleiders en de directie. Je kunt ook interviews organiseren met al deze mensen. Vraag aan de schoolopleider hoe je dit het beste kunt doen. Formuleer ter voorbereiding een aantal interviewvragen.

Je verwerkt alle informatie van de onderwijskundige visie in **een document** van maximaal 2 A4 lettertype Arial 10. Tevens maak je **een infographic!!!** Als je niet weet wat dit is, dan ga je dat onderzoeken!!

1b. Beschrijf de onderwijscontext (denk aan niveaus, profilering, didactiek etc.).

1c. Beschrijf de doelgroep (denk aan achtergrondkenmerken, gedrag dat leerlingen laten zien etc.). Beschrijf de gedragskenmerken. Hoe gedragen de leerlingen zich buiten/binnen de les?

1d. Zie je de onderwijscontext en kenmerken van de doelgroep terugkomen in de visie? Maak dit duidelijk met concrete voorbeelden.

Verwerk de opdrachten 1b t/m d in een word document van 2 A4 Lettertype: Arial 10.

Opdracht 2 – Lesobservaties

Lesobservaties, gericht op de rollen van de docent:

- de gastheer/vrouw
- de presentator
- de didacticus
- de pedagoog
- de afsluiter
- de coach

Opdracht (Individueel)

1. Beschrijf vanuit de lessen, die je gezien hebt welke rollen je hebt waargenomen.
2. Beschrijf hoe deze rollen werden vormgegeven door de docent.
3. Beschrijf hoe de leerlingen in de klas de rol ervaren. Hoe reageerden de leerlingen op de rollen?

Bij het observeren van de lessen verzamel je informatie om opdracht 1, 2, 3, 4 en 5 te kunnen voltooien. Gebruik het observatieformulier dat in het boek van de 6 rollen van de docent staat (zie bijlage 1).

Voor opdracht 1 bekijk je hoe de docent de rol van presentator en coach inzet. Verwerk in je verslag:

- Op welke momenten zet de docenten deze rollen vooral in?
- Hoe reageren de leerlingen op deze rollen en bijbehorende interventies?
- Schrijf voor iedere rol één moment uit waarin de rol duidelijk naar voren komt, beargumenteer waarom je in dit moment de gekozen rol naar voren ziet komen.

Voor opdracht 1 bekijk je de lessen vanuit een helicopterview. Kun je vanuit de lessen zien welke onderwijskundige visie er is binnen de school? Noteer voorbeelden van zaken die opvallen (of juist niet), zodat je later dit kan verwerken bij het beantwoorden van opdracht 1.

Voor opdracht 3 observeer je één les en maak je aantekeningen zodat je later het lesplan hierbij kan maken en dit kan aanvullen/verbeteren om opdracht 3 te voltooien.

Je kunt tevens aantekeningen maken voor opdracht 4.

Voor opdracht 5 bewaar je al je notities goed, want je gaat bij twee verschillende scholen deze opdrachten uitvoeren. In opdracht 5 analyseer je de overeenkomsten en verschillen tussen de scholen.

Opdracht 3 – Didactiek

Voor opdracht 3 werk je in totaal 2 lesplannen uit van lessen die je hebt geobserveerd. Probeer per school één les in zijn geheel uit te werken in een lesplan. Verwerk daarin de theorie van Ebbens, effectief leren (hoe zou het lesplan van deze docenten eruit gezien kunnen hebben); pas de lesplannen aan met eigen ideeën, zodat de les effectiever, leerzamer, leuker zou kunnen worden.

Opdracht 4 – Pedagogiek

Voor opdracht 4 ontwikkel je 2 (digitale) lessen. Probeer weer per school een les voor te bereiden. Overleg tijdens je eerste stagedag of het mogelijk is om bij de derde of vijfde stagedag (per school) een stukje les te verzorgen. Zorg, dat in het lesplan de rollen van de docent voorkomen en de kenmerken van effectief leren (je bewijst dus ook dat je de benodigde theorie hebt eigen gemaakt).

Opdracht 5 – Analyse

Opdracht 5 maak je aan het einde nadat je alle scholen hebt bezocht. Je hebt drie scholen van binnenuit mogen zien. Je hebt onderzoek gedaan naar de verschillende visies en gezien dat didactiek per docent kan verschillen. Beschrijf in deze opdracht de overeenkomsten tussen de scholen en de verschillen. Formuleer per school een TOP en een TIP. Wat doet de school al goed (volgens de theorie bijvoorbeeld) en waarin kunnen zij groeien/kunnen zij leren van de ander scholen.

Overige informatie

Raadpleeg deze website <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/samenwerking/instituten/instituut-voor-lerarenopleidingen/samenwerken/> voor een format voor je portfolio, de rubrics voor adolescentiepsychologie en je assessment.

Bijlage 1 - Kijkwijzers voor observatieopdrachten niveau 1:

Start van de les:

Docent heeft de leerling duidelijk welkom?

.....
.....

Waar staat de docent dan?

.....
.....

Maakt de docent contact met de leerlingen, vraagt hoe het met hen gaat, informeert naar andere dingen, werkt aan relatie?

Hoe zag je dat gebeuren?

.....
.....

Zie je dat de docent bezig is met absinten controleren? Waar noteert de docent dat?

.....
.....

Hoeveel tijd kost het voordat de les inhoudelijk start? Hoeveel minuten gaan er eigenlijk verloren van de les?

.....

Start de docent met huiswerk bespreken, of wat er de vorige les is gedaan?

.....
.....

Laat de docent zien wat er gaat gebeuren in de les?

.....
.....

Wat zou jij anders doen?

.....
.....

Afronding van de les:

Zie je dat de leerkracht aan het eind van de les de lesdoelen van de les evalueert (controleren of de leerlingen het begrepen hebben)?

Ja of nee (omcirkel het juiste antwoord)

Zie je een duidelijke lesafsluiting?

Bij ja:

Noteer de vraag hoe de leerkracht dat deed?

.....
.....

.....
.....

Gebruikte de leerkracht hiervoor een digitaal instrument/programma?

.....
.....

Zag je de docent rustig naar het einde van de les toewerken of overviel de bel toch eigenlijk de les?

.....
.....

Eventueel: noteer wat jou opviel tijdens de lesafsluiting.

.....
.....

Rol van de leerkracht:

De leerkracht is duidelijk in wat hij van de leerlingen verwacht

Geef een voorbeeld van deze duidelijkheid:

.....
.....
.....
.....

De leerkracht geeft het goede voorbeeld (fungeert als rolmodel) passend bij de inhoud en doelgroep

Noteer hoe de docent het goede voorbeeld gaf:

.....
.....

Zie je/hoor je de docent ook opvoedkundige opmerkingen maken t.a.v. gewenst gedrag?

.....
.....
.....
.....

Zie je/hoor je dat de docent met humor spanningen of een lessituatie oplost?

.....
.....

Wat vond je een heel sterk moment van de leerkracht? Beschrijf precies het moment en de interactie

.....
.....
.....
.....

Wat vond je heel erg helpen in het orde houden? (wat deed de docent dan precies)

.....
.....
Leerkrachten geven vaak aan dat ze heel hard moeten werken in een klas. Beschrijf eens wat de docent allemaal doet (ook tegelijkertijd moet doen).

.....
.....

De zes rollen van de docent:

1^e rol: GASTHEER: stemt af op leerlingen	++	+	0	opmerking
1. Noem de leerling bij de naam (maakt contact)				
2. Is zichtbaar en duidelijk aanwezig (leiderschapsgedrag)				
3. Geeft het voorbeeld (toegankelijk, benaderbaar, vriendelijk).				
4. Zorgt dat de leerling klaar is om te kunnen starten				
2^e rol: PRESENTATOR: vangt en houdt de aandacht vast				
1. Vangt de aandacht van de leerling (1 ^e overtreder).				
2. Kan de aandacht van de leerling gedurende de start van de les vasthouden.				
3. Kondigt het doel en de inhoud van de les aan.				
4.				
5. Vertoont leiderschapsgedrag (staat stevig en congruent voor de klas).				
3^e rol: DIDACTICUS: geeft instructie en zet leerlingen aan het werk				
1. Motiveert leerling voor de les, de leertaken, het vak door begrijpelijke uitleg.				
2. Geeft de complete instructie met controle.				
3. Zet de leerling snel aan het werk.				
4. Gebruikt passende werkvormen (met samenwerken).				
5. Geeft de leerling zinvol commentaar op zijn werk.				
6. Stoort het leren niet en kijkt hoe er gewerkt wordt.				
7. Geeft les op hun niveau (vraagt niet te veel of te weinig).				
8. Richt zich op leren, laat het zichtbaar/hoorbaar maken.				
4^e rol: PEDAGOOG: zorgt voor veiligheid en grijpt in				
1. Zorgt voor een veilige sfeer door het gewenste gedrag te benoemen.				
2. Neemt de leerling serieus, kent ze, toont respect voor leerling.				
3. Corrigeert ongewenst gedrag				

4. Geeft complimenten waar mogelijk en beperkt straf				
5. Laat zijn gevoelens zien (kan beheerst boos worden)				
6. Identificeert probleemgedrag snel en accuraat en reageert erop				
7. Hanteert de voor ieder bekende normen/regels rechtvaardig				
8. Laat leerling delen in verantwoordelijkheden				
5^e rol: AFSLUITER: sluit de les goed af				
1. Sluit de les op tijd af, laat opruimen en inpakken.				
2. Geeft duidelijke instructie over het gewenste gedrag van leerling				
3. Rondt de les inhoudelijk af door een samenvatting/overzicht van de les				
4. Evalueert de les procesmatig				
6^e rol: DE COACH: weet de leerling te coachen				
1. Je ziet/hoort dat de leerkracht goed kent (achtergrond, etc).				
2. De leerkracht vertoont coachend leiderschapsgedrag.				
3. De leerkracht geeft geen antwoorden in dialogen met leerlingen, maar stelt vooral vragen.				
4. De leerkracht vraagt regelmatig wat de leerling wil gaan leren, welke stappen hij gaat zetten, etc.				
5. Tijdens de lesafsluiting laat de leerkracht de leerling reflecteren op de leerdoelen, hoe die bereikt zijn en wat de volgende stap zou kunnen zijn.				
6. De leerkracht laat zien dat hij goed op de hoogte is van verschillen tussen de leerlingen; speelt daar op in.				

Kijkwijzer: aansluiten bij leerlingen

Sluiten de opdrachten aan bij de lesdoelen van de les?

Wat zie je?

.....
.....

Waar merk je aan dat ze goed aansluiten?

.....
.....

Zijn de leerlingen eigenaar van hun eigen leerproces? Hoe merk je dat?

.....
.....

Mogen de leerlingen keuzes maken in de les (ik eerst A doen en dan C)

.....
.....

Zijn de opdrachten die de docent geeft uitdagend of zijn het simpele invuloefeningen?

.....
.....

Kijkwijzer: Wie praat er en hoe lang?

Doel: in het onderwijs wordt heel wat afgepraat. Leraren zijn er goed in. Maar is het altijd wel even effectief? Deze kijkwijzer is bedoeld voor het nauwkeurig analyseren van een les t.a.v. wie praat wanneer?

Zet voor deze opdracht de timer op je telefoon aan. Als je nog een medestudent hebt is het nog makkelijker. De één laat de timer lopen als de docent aan het woord is; de ander de leerling(en). Het is de bedoeling dat je de timer stopt als bijvoorbeeld de leraar een vraag stelt. Dan gaat de timer van de leerling lopen.

Probeer van een les heel nauwkeurig te noteren wie er aan het woord is. Dit is een heel alerte kijkwijzeropdracht; want je zult merken hoe flitsend dialogen gaan.

Aan het eind van de les noteer je de totale tijd van zowel de docent als de tijd van de leerling(en)

Vraag is dan wie er vooral aan het woord is geweest?

.....
.....

Als je deze observatieopdracht uitvoert in meerdere lessen zie je vaak verschillen tussen docenten.

Heeft dat met het vak te maken?

.....

Heeft dat met de lesstijl te maken?

.....

Welke eisen stelt praten fysiek aan een docent?

.....

Zag je tijdens het praten van de docent de mimiek veranderen van een docent of was dat altijd hetzelfde?

.....
.....

Heb je gehoord dat de docent intonatie, volume harder/zachter, veranderde?

.....
.....

Had dat een doel?

.....
.....

Docentschap lijkt wel op een acteur die een toneelvoorstelling geeft. Begrijp je deze stelling? Verklaar je nader. Wat stelt dit voor eis aan een docent?

.....
.....

Kijkwijzer: wie is er aan het werk?

Bij deze opdracht bekijk je van minuut tot minuut gedurende een hele les wie er aan het werk is.

Is dat de leerkracht of is dat de leerling. Focus je op een groepje leerlingen (max 4) en noteer per minuut of ze werken of niet.

Leerkracht:		Leerlingen
Minuut 1	werkt werkt niet	Minuut 1 werkt/werkt niet
Minuut 2	idem	Minuut 2 idem
Minuut 3	idem	Minuut 3 idem

Zo noteer je de duur van de hele les.

Aan het eind probeer je te analyseren hoe het kwam dat leerlingen niet werkten?

.....
.....

Hoeveel minuten was de docent aan het werk?

.....
.....

Hoeveel minuten waren de leerlingen aan het werk?

.....
.....

Was er ook wel eens een pauze (zowel voor de docent of de leerlingen)

.....
.....

In een effectieve les zijn volgens de theorie 80% van de tijd de leerlingen aan het werk geweest: is dat in de door jouw geobserveerde les het geval geweest?

.....
.....

Hoe kreeg de docent dat voor elkaar?

.....
.....

Kijkwijzer digitale les

Zeer waarschijnlijk is door COVID-19 het niet mogelijk op alle stagedagen fysiek een les bij te wonen. Als dat zo is zal je uitgenodigd worden om een online les van een docent bij te wonen. Daarvoor is deze kijkwijzer ontwikkeld.

Noteer start en einde van de les: hoelang duurde de les?

Start: .....   Einde: .....   Duur: .....

Registreer welke software er gebruikt wordt in de les. (let dus op wat je allemaal voorbij ziet komen)

.....
.....

Hoeveel leerlingen volgen de les? Bleven ze allemaal meedoen tot het laatst?

.....
.....
.....

Zijn de leerlingen in beeld of niet?

.....
.....

Is er een duidelijke lesstart?

.....
.....

Laat de docent zijn lesdoelen zien, of opbouw van de les?

.....
.....

Hoe vraagt de docent om reacties? Is dat via chat? Of gebruikt de docent daarvoor een programma?
Welk programma?

.....
.....

Heb je het gevoel dat de docent zoveel mogelijk verschillende leerlingen bij de les betreft? Hoe doet de docent dat?

.....
.....

Is er in de les een moment dat de docent de leerlingen aan het werk zet?

.....
.....

Maakt de docent gebruik van werken in kleinere groepjes (brake-out rooms)?

.....
.....

Hoe sluit de docent de les af? Heeft de docent daarbij gebruik gemaakt van een exit-poll? (google forms?)

.....
.....

Heb jij het gevoel dat alle leerlingen de lesdoelen gerealiseerd hebben? Hoe weet je dat?

.....
.....

Terugkijkend: wat betekent dit voor jou als je zo'n les moet geven?

.....
.....

Beschrijf in essentie waarin online lessen verschillen van fysieke lessen:

.....
.....

Geef ook de overeenkomsten aan met fysieke lessen:

.....
.....

Kijkwijzer directe instructie: (bron stagehandleiding jaar 3 20-21)

Kijkwijzer Directe Instructie

Deze opdracht vergt van een schoolopleider eerst de nodige instructie. Zeer waarschijnlijk zijn alle begrippen voor de studenten van niveau 1 nog niet helder. Sleutelbegrippen zegt ze niet veel. Deze leerstof is feitelijk leerstof van leerjaar 2. Wel is de kijkwijzer bruikbaar om de lesopbouw te analyseren.

OW = onvoldoende waargenomen / VW = voldoende waargenomen / C = competent Verwijzingen
Ebbens 'effectief leren' ISBN 9001307523

Lesfase 0 ontwerpen van de les (sleutelbegrippen: niveau van de leerstof; betekenis; succes; blz. 35)

		OW	VW	C	Opmerkingen
1	De doelen zijn helder geformuleerd in leerlingentaal				
2	De doelen zijn specifiek geformuleerd in zinnen met 'kennen' en 'kunnen'				
3	De doelen zijn meetbaar				
4	De doelen zijn acceptabel				
5	De doelen zijn realistisch				
6	De doelen zijn tijdgebonden				
7	De doelen zijn betekenisvol				
8	De voorkennis is geformuleerd, doelen sluiten daarbij aan				
9	De doelen zijn haalbaar voor alle leerlingen				
10	De les heeft een duidelijk startmoment				

Fase 1 Aandacht richten op de doelen van de les en activeren voorkennis (sleutelbegrippen : betekenis geven;

		OW	VW	C	Opmerkingen
1	Gebruikt aandachtsrichter				
2	Activeert voorkennis				
3	Gericht op de gemeenschappelijke kern van de les				
4	Maakt de leskern betekenisvol				

Fase 2 Uitleg geven (sleutelbegrippen: zichtbaarheid; succes; kennis van resultaten; interesse/veiligheid;

		OW	VW	C	Opmerkingen
1	Expliciteert indien gewenst				
2	Maakt de inhoud zichtbaar				
3	Expliciteert de denkstappen				
4	Houdt de aandacht vast				
5	Richt zich op de kern				

Fase 3 Nagavaan of de belangrijkste begrippen en/of vaardigheden zijn overgekomen (sleutelbegrippen: individuele aanspreekbaarheid; zichtbaarheid; veiligheid/interesse; kennis van resultaten;

		OW	VW	C	Opmerkingen
1	Bespreekt de inhoud van de les door vragen				

2	Bespreekt proces door vraag				
3	Geeft willekeurig beurten				
4	Per onderdeel een checkvraag				
5	Niveau vragen = niveau uitleg				

Fase 4 Instructie zelfwerkzaamheid (sleutelbegrippen : helderheid; zichtbaarheid; individuele aanspreekbaarheid; kennis van resultaten; interesse/veiligheid;

		OW	VW	C	Opmerkingen
1	Stimuleert het vermogen bij leerlingen zelf tot oplossingen te komen.				
2	Geeft één opdracht tegelijk of anders in een voor leerlingen duidelijke lijn.				
3	Geeft het doel van de opdracht aan.				
4	Geeft aan hoeveel tijd aan de opdracht besteed kan worden. Zet het eindtijdstip op het bord.				
5	Maakt de leerlingen duidelijk wat er gedaan moet worden.				
6	Geeft aan hoe het eventueel gedaan kan worden.				
7	Maakt duidelijk met wie de opdracht gedaan wordt.				
8	Geeft aan wat te doen bij het vastlopen van een opdracht.				
9	Maakt duidelijk welke hulp(bronnen)(middelen) beschikbaar zijn.				
10	Geeft aan wat er met het resultaat van de opdracht gebeurt.				
11	Controleert door middel van het toepassen van vraagtechnieken of de opdracht duidelijk is voor de leerlingen.				
12	Heeft extra opdrachten voor leerlingen die snel klaar zijn.				

Fase 5 Begleiden zelfwerkzaamheid(sleutelbegrippen: helderheid; zichtbaarheid; individuele aanspreekbaarheid; kennis van resultaten; interesse/veiligheid;

		OW	VW	C	Opmerkingen
1	Checkt de instructie				
2	De eerste vijf minuten geen hulp				
3	Helpt inhoudelijk door vragen te stellen				
4	Maakt gebruik van verschillende soorten vragen				
5	Controleert wat af is				
6	Anticipeert op de snelheid van werken				

Fase 6 Afsluiting van de les op de belangrijkste begrippen en vaardigheden, vooruitblik volgende les (sleutelbegrippen: individuele aanspreekbaarheid; zichtbaarheid;

1	Bespreekt het proces door vragen te stellen				
2	Geeft willekeurig beurten				
3	Zet het nieuwe huiswerk op het bord				
4	Licht het nieuwe huiswerk toe (zie fase 4)				
5	Zet de lesstof goed door in het opgegeven huiswerk				
6	Noteert het huiswerk in het klassenboek				
7	Controleert of leerlingen huiswerk overnemen				

Kijkwijzer groepsdynamiek (bron stagehandleiding jaar 3 20-21)**Formulier 2: invloed van de leerlingen op de groepsdynamiek**

Wat doen de leerlingen tijdens de les? De leerlingen:	Blijkt uit (beschrijf concreet gedrag)	Leraar stimuleert dit door:	Wat zou ik zelf doen om dit te stimuleren?
stellen zich positief op naar elkaar en naar de leraar			
hebben een goede sfeer onderling			
luisteren actief / alert naar de leraar			
luisteren ook naar elkaar bij geven van antwoorden of stellen van vragen			
hebben vooral aandacht voor elkaar en niet voor de leraar			
vormen een prettige groep			
zijn aanspreekbaar als de leraar hen op ongewenst gedrag wijst			
houden zich aan de regels die zijn afgesproken			
zijn rustig aan het werk als dat van hen gevraagd wordt			
betrekken medeleerlingen (sluiten andere leerlingen niet uit)			